

OSĄDZIĆ SIĘ (42) *vb pf*

W inf: osądz- (5) *GórnDworz*, *RejZwierc* (2), *CzechEp* (2), osędz- (4) *RejRozpr*, *KrowObr*, *NiemObr* (2); *w pozostałych formach* osądz-.

się (33), się (9).

-f-, -s- (40), -ff- (2).

o jasne.

inf osądzić się (9). ◇ *fut 3 sg* osądzi się (3). ◇ *praet 1 sg m* osądziłem się (1). ◇ *2 sg m* -eś, -ś się osądził (5). ◇ *3 sg m* osądził się (5). [n osądziło się.] ◇ *2 pl m pers* -ście się osądzili (2). ◇ *3 pl m pers* osądzili się (3). ◇ *imp 2 sg* osądz się (5). ◇ *1 pl* osądzmy się (1). ◇ *2 pl* osądzcie się (3). ◇ *con 3 sg m* by się osądził (1). ◇ *3 pl m pers* by się osądzili (2). ◇ *impers con* by się osądziło (2).

Sł stp, *Cn brak*, *Linde XVII w. s.v. osądzić*.

1. *Wydać na siebie wyrok, skazać się na jakąś karę [w tym: sam się osądził] (13) (14)* : *BielKron* 356; *CzechEp* 21; *NiemObr* 121; Niech ten ładzi bład y wyłtęp drugiego/ który łam w łobie nie ma coby ładził: żeby ładząc drugiego/ łam łię nie oładził. *WujNT* 529.

Ze zdaniem dopełnieniowym [iżby, że] (2): mąż ieden przywiódł do mnie więźniá rzekąc/ łtrzeż mi go/ ále iefliby mi go wypuścił/ twoiá dułzá zá iego będzie/ y wciełł mi ięciec/ co s tego będzie? Rzekł krol/ fameś łie oładził żeś winien zań ćirpieć. *BielKron* 85v, 154v.

W przén (1) : Niełzćęćcie łie k temu prziznáł/ iż mie za pas połpołu z miechem popádlł/ ij ta^mże gij vtargnął: łámci łie oładził/ czemu W.M. [sędziowie] łepiéy rozumiećz możecie. *ForCnR* Ev.

Przen: Dokonać rachunku sumienia, przyznać się do swojej winy (7) : Niechay łie załromaiá y zapłoną łpołem ći ktorzy łie raduiá memu złemu. (*koment*) Załromaiá [*Ps* 34/26]) czułz aby łie łami oładziłi by ich ty nie ładził. *WróbŻółt* 58v; Sam łie káždy dobry oładzić ma. *RejZwierc* 54v *marg [idem]* Bbb2.

Ze zdaniem dopełnieniowym (3): Izali w tey mierze Czárnokxiężnikom podobni nieiełftećcie/ oładźcie łie theras/ prołzę was? *KrowObr* 82v; y łam łye oładzi/ iefłize on temu Ołtarzowi winien iefł w czym áłbo nie *OrzRozm* Fv; Tu oładźmy łię łámi/ iáko tę powinność oyczyźnie oddawamy. *VotSzl* C3v.

Szereg: »osądzić się i usprawiedliwić« (1): thák że łie nigdy nikh nie ozwał kthoby był nań [*Mikołaja Reja*] kiedy o czo połkárzyć miał/ łam łie káżdemu oładził y włspráwiedliwił. *RejZwierc* Aaa2.

2. *Oceńić się, uznać się [w tym: sam się osądził] (5) (10)* : oładz łie łam/ Iefłi chcefz/ ábyś od onego Pána niebył ładzon/ dnia onego ołtátetznego *KrowObr* 65; A iefliby rozumiał (iákoż domá oładzić łie káżdemu trzebá) iż iego piłánie/ nie dołzłó tey dołkonáłości *GórnDworz* G6.

osądzić się za kogo (1): tedy łię mułzá zá nowochrczeńce ołędzić: ktorzy chrzełł ná chrzełł wnołzą. *NiemObr* 150.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: jeśli (4), iżby (1), jeśliże (1), zaimék pyłajny (1)] (7): Oładźcie łie tedy iufz/ iefłiście namiełtnicy Apołłolłcy/ albo nieprziáćiele Boży? *KrowObr* 91v, 66v, 74v, 240v; Iż rozłicźność pićia á iedłá czyni rozłicźność wrzodow y niemocy. Bo káždy łie łam w tym oładzi iefłize to ináczey może być *RejZwierc* 157v, 122v, 172.

3. Potępić się [w tym: sam się osądzić (14)] (15) : *SeklKat* R3v; *RejKup* x8; Sameś fie z grzechem ofądził/ Boś w fwey wierze bárzo błądził *BielKom* Dv; *BielKron* 201; A tho też zalię z drugiey ftrony obącz/ iáko frogie sentencie przeciwko tym wyfzły/ kthorzyby iemu [*Bogu*] wierzyć á fłow iego fłuchác nie chcieli. Bo on powieda/ iż thákiego iuz fędzić nie trzebá/ bo fie iuz fám káždy ofądził. *RejPos* 4, 147; *WujJud* 214v [2 r.], L17.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: w tym (1); iże, że] (2): *KrowObr* 2; żebym fie iáko nie chriftyańkie/ [...] obchodźić y fprawować miał tedyby^m koniecznie fám przeciw fobie muśiał dekret duchá bożego ferowác/ y fám fie w tym ofądzić: zem zły y niezbożny y niefprawiedliwy: á więcey pogánin/ ániż Chriftyánin *CzechEp* 7.

Zwrot: »osądzić się na wieczne potępienie« (1): A grzech przeciw duchu fświętemu iestcy niewiernofc ktorá fie fám człowiek o fładzi [!] nawieczne potępienie dla tego yż nie wierzy *SeklKat* P4.

Szeregi: »osądzić się i uczynić dekret nad sobą« (1): A iefli nie będziefz fłuchał fłow moich/ á nie vwierzyfz powieści/ náukam/ y obietnicam moim/ iuz cie drugi raz fądzić nie trzebá/ iedno exekucią wczynić/ boś fie iuz fám ofądził/ y iuzes fám wczynił dekret nád fobá *RejPos* 164.

»osądzić się i potępić« (1): Mowi tu fświęty Ián zlotoufy/ iijż Pilát tymi flowy fám fie ofądził ij potępil *OpecŻyw* 131.

»osądzić się i uczynić sprawiedliwość« (1): Feci iudicium et iusticiam [...]. Ofądziłem fie fám y wczyniłem fprawiedliwofc *WróbŻołt* 118/121.

4. W funkcji strony biernej (2) :

a. *Być osądzonym, rozpatrzonym w sądzie* (2) : Nie o to fie ftarác trzebá/ zeby [!] fie śilá ná dzień ofądziło *actiy*, ále o to/ zeby fie choć máło/ ále dobrze ofądziło *GórńRozm* F-Fv.

b. [*Być ocenionym, rozpoznany, uznany za kogo*: Przeto ponieważ Chriftus pan nie ná káżdym miefcu przytomny iest ofobá fwą/ tedyc fie fámó ofądziło/ że nie iest áni onym fámym Bogiem/ [...] áni iemu rownym *BudArt* Q4.]

5. W funkcji wzajemnej: Rozstrzygnąć spór (1) :

Zwrot: »doma się osędzić« = *pojednać się, rozstrzygnąć sprawę polubownie* (1): Lepiey fie domá ofędzić Niż wtym głuchym lefie błędzić Bo zaż iedno ten fwiat rządzi Ktory zá pięć grofły fądzi *RejRozpr* F2v.

Synonimy: **1.** *skarác się, skazać się*; **3.** *potępić się*.

Formacje współrdzenne cf **SĄDZIĆ**.